

FESTIVALET
KOMBËTARE
TË LOJËRAVE
POPULLORE
NË SHQIPËRI
(1971–1985)

Titulli: Festivalet Kombëtare te Lojërave
Popullore në Shqipëri (1971–1985)
Përkujdesja grafike: Erzen Pashaj

Shoqata Shqiptare e Shkencave Sportive (ASSA)

Botimi i parë, Tiranë 2025

ISBN 978-9928-485-33-5

© Të gjitha të drejtat janë të rezervuara.

Nuk lejohet kopjimi ose riprodhimi i plotë i librit
pa lejen paraprake të botuesit.

Përmbajtja

Përmbledhje	5
E drejta autorësisë	7
Rreth Shoqata Shqiptare e Shkencave të Sportit (ASSA)	9
Parathënie	11
 KAPITULLI I	
KUADRI HISTORIK DHE INSTITUCIONAL	13
 KAPITULLI II	
FESTIVALI I PARË KOMBËTAR (1971)	14
 KAPITULLI III	
FESTIVALI I DYTË KOMBËTAR (1973)	21
 KAPITULLI IV	
FESTIVALI I TRETË KOMBËTAR (1979)	27
 KAPITULLI V	
FESTIVALI I KATËRT KOMBËTAR (1981)	32

KAPITULLI VI

FESTIVALI I PESTË KOMBËTAR (1985)	36
-----------------------------------	----

KAPITULLI VII

LOJËRAT POPULLORE SI TRASHËGIMI KULTURORE	39
---	----

KAPITULLI VIII

LOJËRAT SI MJET EDUKIMI DHE ARGËTIMI	40
--------------------------------------	----

KAPITULLI IX

VLERËSIME DHE REFLEKTIME BASHKËKOHORE	41
---------------------------------------	----

Aneksi	43
--------	----

Përmbledhje

Ky punim sjell për herë të parë për publikun një histori të plotë dhe të dokumentuar të Festivaleve Kombëtare të Lojërave Popullore në Shqipëri gjatë viteve 1971–1985, një ndër përpjekjet më madhore për të institucionalizuar trashëgiminë jomateriale kulturore nëpërmjet sportit dhe folklorit. I bazuar mbi dokumente arkivore të ruajtura prej dekadash dhe i përgatitur nga një grup studiuesish të Shoqatës Shqiptare të Shkencave Sportive (ASSA), ky botim përfshin përshkrime të detajuara të çdo festivali, lojërat sipas krahinave, analizat kulturore dhe edukative, si dhe vlerësimet bashkëkohore për rolin e tyre në ruajtjen e identitetit kombëtar.

Struktura e librit e ndan materialin në kapituj tematikë dhe historikë, të pasuruar me tabela referuese dhe një fjalor të lojërave popullore. Dokumenti përfaqëson jo vetëm një hap drejt rigjallërimit të traditës, por edhe një model të ri kërkimi ndërdisiplinor për studimet mbi kulturën fizike dhe trashëgiminë popullore shqiptare.

(Koritsa) fëmijet shqiptarë

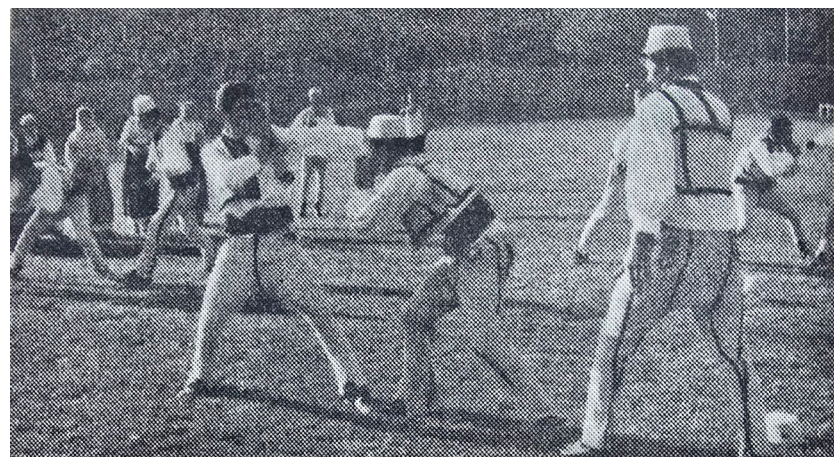

Rreth
Shoqata Shqiptare e Shkencave
të Sportit (ASSA)
www.assa.al

ASSA evoluoi nga idetë inovative të studentëve të përkushtuar të shkencave sportive. Organizata u krijua në vitin 2012 dhe u regjistrua si një OJQ në Republikën e Shqipërisë me seli në Tiranë. ASSA beson se marrëdhëniet njerëzore janë të fuqishme dhe bashkëveprimi me njëri-tjetrin është themeli për ndryshim në krijimin e një komuniteti të qëndrueshëm që mund të sjellë rezultate pozitive dhe domethënëse në të gjithë vendin përmes aktivitetit fizik dhe sportit. Qëllimi ynë është të krijojmë marrëdhënie të bazuara në besim, mirëkuptim dhe vlera të përbashkëta pavarësisht nga statusi racor, etnik ose socio-ekonomik.

ASSA ofron mundësi përmes informacionit shkencor që do të përmirësojnë cilësinë e stërvitjes sportive dhe një stil jetese të shëndetshëm aktiv në të gjitha grupmoshat. Ne inkurajojmë stimujt e të rinjve të jenë një forcë lëvizëse e ideve që mund të kontribuojnë më tej në aktivitetet dhe projektet tona.

ASSA është gjithmonë e hapur për partneritete me organe të mëdha financimi kërkimor, akademi, universitete, rregullatorë, OJQ, kujdes shëndetësor, pjesëmarrës në sporte dhe të tjerë të gatshëm të marrin pjesë dhe të promovojnë sportin, edukimin fizik, aktivitetin fizik dhe shëndetin.

Parathënie

Ky material synon të dokumentojë dhe të analizojë në mënyrë objektive një nga nismat më domethënëse të trashëgimisë sonë kulturore: festivalet kombëtare të lojërave popullore në Shqipëri gjatë viteve 1971–1985. Përmes një rishikimi të burimeve zyrtare dhe dëshmive të drejtpërdrejta, trajtohet mënyra se si këto festivale u zhvilluan, çfarë ndikimi patën në jetën shoqërore dhe si kontribuan në ruajtjen e lojërave tradicionale. Lojërat popullore nuk janë thjesht forma argëtimi. Ato mbartin vlera të rëndësishme edukative, sociale dhe kulturore. Në mungesë të një dokumentimi sistematik, ekziston rreziku që këto forma të trashëgimisë gojore dhe fizike të zhduken. Ky libër i dedikohet ruajtjes së kujtesës kolektive mbi një periudhë të veçantë, ku lojërat tradicionale u trajtuan me vëmendje institucionale. Puna është mbështetur në analizën e burimeve të shkruara: gazetat e kohës (kryesisht “Sporti Popullor”), raportet institucionale, Janë përdorur gjithashtu dëshmi të pjesëmarrësve dhe raportime të dorës së parë. Teksti është redaktuar me qëllim që të shmangë çdo referencë me ngjyrim ideologjik ose propagandistik.

Ky material është një ftesë për të kuptuar procesin e zbulimit dhe rivlerësimit të një trashëgimie të lënë në heshtje për dekada. Festivalet e lojërave popullore nuk janë thjesht një seri aktivitesh kulturore; ato përfaqësojnë një arkiv të gjallë të shoqërisë shqiptare të viteve ’70 dhe ’80 – një pasqyrë e mënyrës

sesi komunitetet shpreheshin përmes lojës, bashkëjetesës dhe garës. Për më shumë se tre dekada, këto aktivitete mbetën të mbyllura në raportet e institucioneve, në faqet e gazetës “Sporti Popullor”, në albumet e grupeve pjesëmarrëse dhe në kujtesën e individëve që i përjetuan. Askush nuk kishte ndërmarrë më parë një përpjekje sistematike për t’i nxjerrë në dritë, për t’i mbledhur dhe për t’i analizuar si një tërësi që ka vlerë për trashëgiminë kulturore kombëtare.

Kjo ndërmarrje kërkimore, e realizuar nga Shoqata Shqiptare e Shkencave Sportive (ASSA), është fryt i qindra orëve pune në arkiva, intervista me pjesëmarrës të asaj kohe, rishikim të dokumenteve origjinale dhe krahasim me burime të tjera etnografike. Është vërtetuar se pas çdo loje, çdo fotografie dhe çdo grupi pjesëmarrës, fshihet një histori – e një komuniteti, një krahine, një brezi të tërë që besonte se edhe loja është një formë e ndërtimit të kombit.

Për lexuesin, ky informacion është një kujtesë: shumë nga thesaret kulturore nuk fshihen larg – ato janë në dosje të pluhurosura, në kujtesën e njerëzve të heshtur, në faqet e gazetave që pak i hapin. Detyra jonë është të dëgjojmë arkivat që flasin. Ky libër është një dëshmi se si arkivat, kur lexohen me përkushtim, mund të kthehen në frymëzim për të sotmen.

KAPITULLI I

KUADRI HISTORIK DHE INSTITUCIONAL

Inciativa për festivalet popullore në fillim të viteve '70 Pas një periudhe të gjatë ku lojërat popullore ishin lënë në harresë, fillimi i viteve 1970 shënoi ringjalljen e interesit për to, në kuadrin e një politike më të gjerë për aktivizimin fizik dhe kulturor të rinisë. Në vitin 1971 u organizua Festivali i Parë Kombëtar, me synimin për të ringjallur lojërat tradicionale në mbarë vendin. Institucionet përgjegjëse për organizimin dhe mbështetjen e festivaleve ishin Komiteti Qendror i BRPSH-së, Komiteti i Këshillit të Përgjithshëm të BFSSH-së dhe komitetet lokale të kulturës fizike. Ato angazhuan burime njerëzore dhe materiale për të organizuar aktivitetet në shkallë kombëtare dhe lokale. Festivalet shërbyen si platformë për të shfaqur diversitetin e lojërave nëpër rrethe, për të nxitur pjesëmarrjen masive dhe për të promovuar vlera si bashkëpunimi, qëndrueshmëria, guximi dhe krijimtaria. Ato u zhvilluan në një frymë gare, por gjithashtu me karakter edukativ e komunitar, duke forcuar ndjenjën e përkatësisë dhe ruajtjes së trashëgimisë.

Referenca:

“Sporti Popullor”, 14.09.1971, f. 2.

Bellova, I. (1986). *Lojërat popullore të epokës së partisë*. Simpoziumi II Kombëtar i Lojërave Popullore, fq. 16–26.

KAPITULLI II

FESTIVALI I PARË KOMBËTAR (1971)

Festivali i Parë Kombëtar i Lojërave Popullore (1971)

Një Traditë Kombëtare Merr Jetë

Më 11–19 shtator 1971, Shqipëria u bë dëshmitare e një ngjarjeje të re kombëtare dhe kulturore: zhvillimit të Festivalit të Parë Kombëtar të Lojërave Popullore. Ky festival u zhvillua në tri zona: Lushnje, Peshkopi dhe Përmet, duke përfaqësuar përkatësisht Shqipërinë e mesme (qendrore), të veriut dhe të jugut.

1. Lushnja – Festivali për Zonën Qendrore (11–12 Shtator 1971)

Rrethet pjesëmarrëse (9):

Lushnje, Gramsh, Elbasan, Librazhd, Vlorë, Fier, Durrës, Tiranë, Pogradec

Numri i pjesëmarrësve:

Mbi 200 lojtarë (djem dhe vajza) të veshur me kostume karakteristike.

Lojërat më të spikatura:

- Gramshi:
 - “Tërheqja e litarit” – forcë dhe bashkëpunim
 - “Rrëmbimi i flamurit” – vajzat spikatën për zgjuarsia dhe shpejtësi
- Elbasani: “Ndërrim vendi” (vajzat), “Hovas me të shtuar” (djemtë)
- Lushnja:
 - “Hodha një letër në postë” – lojë me këngë popullore
 - “Bat-bat” – loja e rrethit, me shamia dhe reflekse
- Fieri: “Shaluarthi”, “Laraskash”
- Durrësi: “Strofka e skiles”, “Shirja në lëmë”
- Tirana: “Bleta”, “Breshka”

Atmosfera:

Parakalim ceremonial me komentim nga spiker profesionist. Pjesëmarrësit u duartrokitën për stilin, kostumet dhe lojërat e ndryshme.

Spikeri luajti rol informues dhe motivues për publikun.

Fituesit e festivalit në Lushnje:

Lushnja- fituese (vendi i parë) dhe mbajtëse e flamurit

Tirana- vendi i dytë

Durrësi- vendi i tretë

Lojërat fituese me diplomë:

🏆 “Kikizash” – Lushnja (vendi i parë)

🏆 “Strofka e skiles” – Durrësi (vendi i dytë)

🏆 “Bat-bat” – Lushnja (vendi i tretë)

2. Peshkopia- Festivali për Zonën e Veriut (11–12 Shtator 1971)

Pjesëmarrës:

Rrethet e zonës verilindore dhe veriore – Kukës, Dibër, Shkodër, Tropojë, Mat, etj.

Veçanti të festivalit:

Hapja me lojëra nga të moshuarit (simbolikë e ruajtjes së traditës ndër breza):

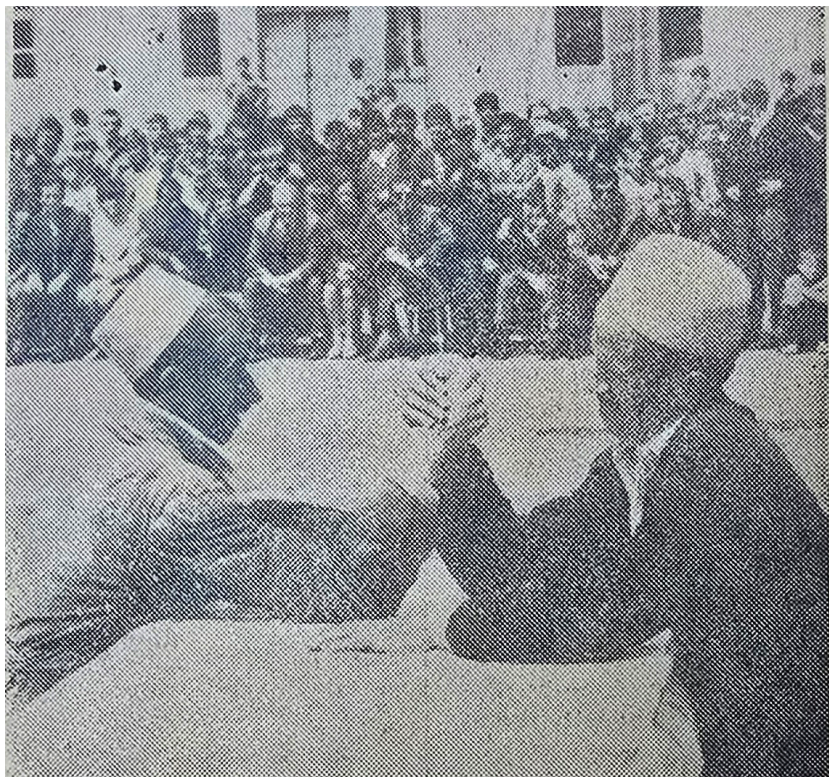
- “Përkulja e llërës së krahut”
- “Tërheqja e gishtërinjve”

Lojërat më të spikatura:

- Peshkopia: “Kala dibrance”, “Shpatulla”
- Vajzat luajtën lojën: “Cila është më e fortë?”, “Rrasash”
- Miks lojrash- djemsh e vajzash:
 - Marrja e shamive me dhëmbë
 - “Kush ia heq qeleshen shokut?”
- Kukësi: “Ruajtja e kësules”, “Kali kalorësi”
- Shkodra: “Bajrak-flamuri”, “Shtiza e litari i gjatë” – të përziera
- Tropoja: “Orle”, “Rrasash”, “Ruajtja e çardakut”, “Bajrakas”

Mesazh edukativ:

Lojërat dëshmuar për vlera morale si: guximi, optimizmi, forca fizike dhe qëndresë.

Fotografia paraqet lojën «Thyerje krah», që u demonstrua në festivalin lokal të lojrave popullore të rrethit të Dibrës.

3. Përmeti- Festivali për Zonën e Jugut (18–19 Shtator 1971)

Rrethet pjesëmarrëse (8):

Përmet, Kolonjë, Gjirokastrë, Tepelenë, Sarandë, Berat, Skrapar, Korçë

Atmosfera:

- Pritje festive nga qyteti- me këngë, valle dhe shfaqje të improvizuara në sheshin kryesor.
- Çelja nga një grup te moshuarish Përmetarë- me një lojë tradicionale.

Lojërat më të spikatura:

- Tepelena: “Kikizash” – loja më e suksesshme
- Kolonja: “Kala dibrance” – paraqitje dinamike
- Përmeti:
 - “Rrëzimi i krrabës” – forcë, saktësi dhe edukim fizik
 - “Rrëzimi i pllakave” – shpejtësi dhe koordinim i lartë
- Korça: “Zinon” – lojë dinamike
- Berati: “Doke” – me përmbajtje edukative
- Kolonja: “Kucedra” – simbolike dhe përfshirëse

Fituesit e festivalit në Përmet:

Përmeti (vendi i parë)

Kolonja (vendi i dytë)

Berati (vendi i tretë)

Mbrëmja përmbyllëse:

U organizua një mbrëmje festive dhe shkëmbim përvojash mes pjesëmarrësve.

Konkluzion për Festivalin e Parë Kombëtar

Ky festival tregoi se lojërat popullore janë më shumë sesa argëtim: ato janë edukim, identitet dhe bashkim kulturor. Festivali promovoi për herë të parë një strukturë rajonale kombëtare, ku loja popullore u trajtua si instrument kulturor dhe edukativ. Përfaqësimi i brezave të ndryshëm- nga fëmijët tek të moshuarit ishte dëshmi e jetësimit të këtij trashëgimi në të gjitha nivelet.

Referencë:

Sporti Popullor. (1971, 14 Shtator). *Në Lushnjë dhe Peshkopi - Festivali i parë kombëtar i lojrave popullore*, f.2.
Sporti Popullor (1971. 21 Shtator). Et'hem Bejo: kryeinspektor i fiskulturës f 1
Bellova, I. (1986). *Lojërat popullore të epokës së partisë*. Simpoziumi II Kombëtar i Lojrave Popullore, fq. 16–26

KAPITULLI III

FESTIVALI I DYTË KOMBËTAR (1973)

Festivali i Dytë Kombëtar i Lojërave Popullore- 1973

Ky edicion u zhvillua në dy faza kryesore: një fazë rajonale (Lezhë, Librazhd, Çorovodë), dhe faza finale në Krujë më 24–25 nëntor 1973. Këto festivale theksuan rëndësinë e trashëgimisë kulturore përmes lojës si formë edukimi, force dhe gëzimi popullor.

1. Lezha – Festivali për zonën veriore (21–22 Korrik 1973)

Rrethet pjesëmarrëse (9):

Lezhë, Krujë, Dibër, Peshkopi, Pukë, Shkodër, Mirditë, Kukës, Sarandë

Lojërat e paraqitura:

- Kruja: “Erthi minorthi”
- Dibra: “Kala dibrance”
- Puka: “Çobani”
- Mirdita: “Pat pat”
- Shkodra: “Breshka”
- Saranda: “Cinglat” – vlerësuar për dinamizëm dhe shkathtësi
- Burreli: “Pellembethi”
- Kukësi: “Deshët”
- Lezha: “Top kaluar”, “Ban usta si ban baba”, “Marrja e flamurëve”

Karakteristika të përgjithshme:

- Loja si mjet edukativ dhe argëtues në festa dhe kuvende.
- Gjallëri në stadium, kostume tradicionale, ndërthurje brezash.
- Pritje entuziaste nga publiku vendas.

Fituesi:

Dibra – fituese e Kupës së Festivalit Kombëtar

2. Librazhdi – Festivali për zonën qendrore

Rrethet pjesëmarrëse (6):

Emrat e ekipeve nuk përmenden të gjitha, por përfaqësimi ishte krahinor.

Vërejtje:

- Lojërat ishin të ndjekura me interes nga një publik i madh.

Fituesi:

Librazhdi – vendi i parë në këtë zonë

3. Çorovoda (Skrapar)- Festivali për zonën jugore

Rrethet pjesëmarrëse:

Skrapar, Vlorë, Berat, Lushnje, Fier

Lojërat e zhvilluara:

Përmenden si “sërë lojrash” në terrenin sportiv të qytetit gjatë tre ditëve.

Fituesi:

Kooperativa e Goresë (Lushnje) – fituese e Kupës së këtij takimi.

4. Kruja- Finalja Kombëtare (24–25 Nëntor 1973)

Rrethet finaliste (10):

Myzeqeja, Dibra, Librazhd, Pogradec, Gramsh, Sarandë, Berat, Lezhë, Lushnjë, Krujë

Atmosfera:

- Gjallëri e jashtëzakonshme në qytet.
- Parakalim solemn me kostume tradicionale.

Lojërat më të spikatura:

- Berati: “Dhelpra e çalë” (vajza), “Dhite e egra” (djemtë)
- Lushnja: “Bufi, kllloçka e zogjtë” dhe “Kala dibrance”
- Fieri: Loja me laraskat dhe shkopinj në ajër
- Librazhdi: “Doçe” (vajzat me pashtamall) – me entuziazëm publik
- Pogradeci: “Symbyllurazi” – trashëguar nga plaku Kamber Hoxha
- Kruja: Lojëra me histori e luftëra, me shigjeta dhe kalë
- Dibra: “Kala dibrance” – ndërtim i një kalaje njerëzore me shtresa

Karakteristika të përgjithshme:

- Lojëra që përfaqësonin simbolikën e luftës, punës, jetës baritore.
- Përdorimi i gurit, shkopit dhe elementëve të natyrës në lojë.
- Ritualitë të përfundimit me vallëzim dhe ndarje çmimesh.

Fituesit e Finales Kombëtare:

Lushnja – flamuri i festivalit (vendi i parë)

Librazhdi (vendi i dytë)

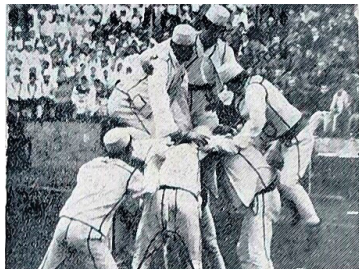
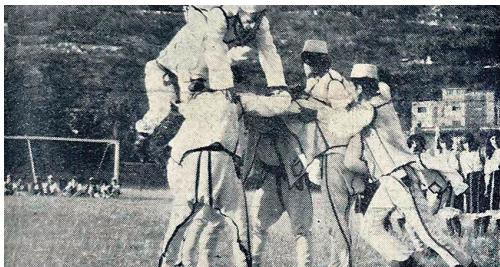
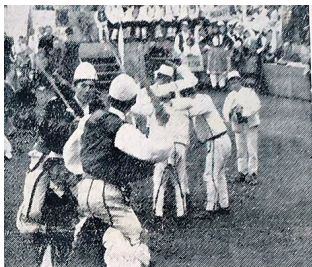
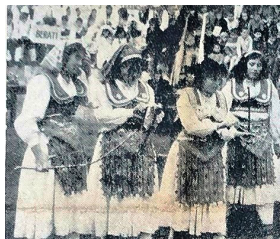
Kruja (vendi i tretë)

Vlerësim i Festivalit të Dytë

Ky festival ishte një shkallë më lart në krahasim me të parin. Ai solli:

- Thellim të përfaqësimit krahinor.
- Larmi më të madhe lojërash.
- Organizim më ceremonial dhe gjallëri më të madhe.

Ai e ktheu lojën popullore në një manifestim sportiv kombëtar, jo vetëm folklorik, duke ruajtur traditat dhe duke edukuar brezat e rinj përmes simboleve të historisë, shpirtit popullor dhe lojës së ndershme.

“Foto Reporter Ymer Halili- gazeta Sporti Popullore 21.11.1973”

Referenca:

Sporti Popullor. (1973, 24 Korrik). Andon Vane. *Të ruajmë traditat e bukura – Festivale Kombëtare të Lojrave Popullore*, f.3.

Sporti Popullor. (1973, 27 Nëntor). Baku Gjoni. *Feste Sportive Popullore në Krujë*, f.1.

KAPITULLI IV

FESTIVALI I TRETË KOMBËTAR (1979)

Festivali i Tretë Kombëtar i Lojërave Popullore – 1979

 Zhvilluar në kuadër të Spartakiadës
Kombëtare të 35-vjetorit të Çlirimit

 Qendrat organizuese: Berat – Peshkopi – Libohovë

 Pjesëmarrës: mijëra të rinj, të moshuar,
fëmijë, nxënës, kooperativistë, ushtarakë

 Qëllimi: promovimi i vlerave morale, edukative dhe fizike të
trashëgimisë popullore shqiptare

1. Berati – Çelja e Festivalit (10 Qershor 1979)

Rrethet pjesëmarrëse (8):

Berat, Librazhd, Skrapar, Durrës, Elbasan, Gramsh, Pogradec, Lushnje

Lojërat më të spikatura:

- Kutallia (Berat): “Hedhja e qeleshes” – loja e pleqve
- Durrësi (Manzë): “Goditja e postiqes”, “Punë mbi vegjë”
- Elbasani: “Tërheqja e kërrabës” – kërkonte guxim dhe forcë
- Lushnja (Gorë): “Maçoku dhe gardalinat”, “Këmbora në shenjë”
- Gramshi (Sotiraj & Shënmëri): “Suta”, “Kumbullo”, “Horthi-kalorthi”, “Symbyllazi”
- Pogradeci: “Breshka” – lojë force dhe qëndrueshmërie
- Skrapari (Verzhezhë): Lojëra të ndryshme popullore

Fituesit e festivalit të Beratit:

Gramshi (vendi i parë)

Elbasani & Berati (vendi i dytë)

Lushnja (vendi i tretë)

2. Peshkopia – Takimi i Dytë Rajonal (17 Qershor 1979)

Rrethet pjesëmarrëse:

Krujë, Pukë, Lezhë, Kukës, Shkodër, Tropojë, Mat, Mirditë, Dibër

Veçori të organizimit:

- Çelje me stafetë simbolike nga kooperativisti i moshuar Q. Feti te brezi i ri
- Aktivizim i rinisë, të moshuarve dhe fëmijëve – trashëgimi ndërbrezore

Lojërat më të spikatura:

- Kruja: “Kali kalorës” – me temë nga epoka e Skënderbeut
- Lezha: “Bën usta si bën babai” – loja më e goditur, përgëzuar nga juria
- Dibra (Zerqan): “Kala dibrance” – ndërtimi simbolik me trup njerëzor
- Kukësi (Shishtavec): “Delet dhe ujku” – lojë tradicionale me moral dhe shkathtësi

Fituesit e festivalit të Peshkopisë:

Lezha (vendi i parë)

Dibra (vendi i dytë)

Kruja (vendi i tretë)

Foto: Latif Sala Sporti Popullor 19.6.1979

3. Libohova – Finalja Kombëtare (8 Korrik 1979)

Rrethet pjesëmarrëse (9):

Përmet, Kolonjë, Korçë, Fier, Tiranë, Sarandë, Vlorë, Tepelenë, Gjirokastër

Atmosferë festive:

- Ceremoni me pishtar simbolik që udhëtoi nga Berat në Peshkopi e më pas në Libohovë
- Parakalim ceremonial në kalanë historike
- Loja u paraqit si shprehje e identitetit kulturor dhe forcës popullore

Lojërat më të spikatura:

- Korça: “Çikthi”
- Vlora (Gjorm & Kocul): “Bleta”, “Vallja e gunave”
- Fieri (Libofshë): “Shilarthi në breza”, “Çap-çap”, “Qendisja e flamurit”
- Tirana: “Hutini”, “Furka”, “Bën usta si bën babai”
- Përmeti: “Kërraba” – forcë, shpejtësi, vëmendje
- Gjirokastra: “Loja me top” (vajzat), “Ruajtja e kalasë” (djemtë)

Fituesit e festivalit të Libohovës:

Tirana (vendi i parë)

Gjirokastra (vendi i dytë)

Fieri (vendi i tretë)

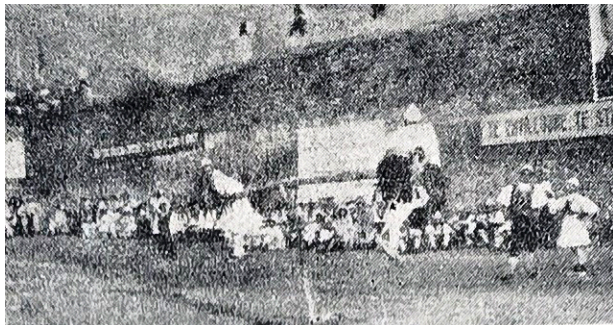
Vlora (vendi i katërt)

✓ **Karakteristikat e Festivalit të Tretë**

- Masivitet: Mbi 3000 pjesëmarrës në finalet zonale.
- Përfshirje brezash: Nga fëmijët e kopshteve te pleqtë.
- Tipare edukative: Lojërat shprehnin unitet, guxim, vigjilencë.
- Kritika: Disa rrethe si Korça, Shkodra, Librazhdi, Skrapari nuk sollën lojëra të reja.

Rekomandime:

- Grumbullim dhe klasifikim shkencor i lojërave
- Futja në programet shkollore
- Botime dhe sesione studimor

A. Dhimitri Sporti Popullor 10.7.1979

Referenca:

Sporti Popullor. (1979, 10 Prill). *Drejt Festivalit Kombëtar të Lojërave Popullore*, f.1

Sporti Popullor. (1979, 12 Qershor). Baku Gjoni. *Feste sportive në kalanë e lashtë të Beratit*, f.1

Sporti Popullor (1979. 19 Qershor). Festivali Kombetar i lojërave popullore-Tradite e pasur me permbajtje te shendoshe f1

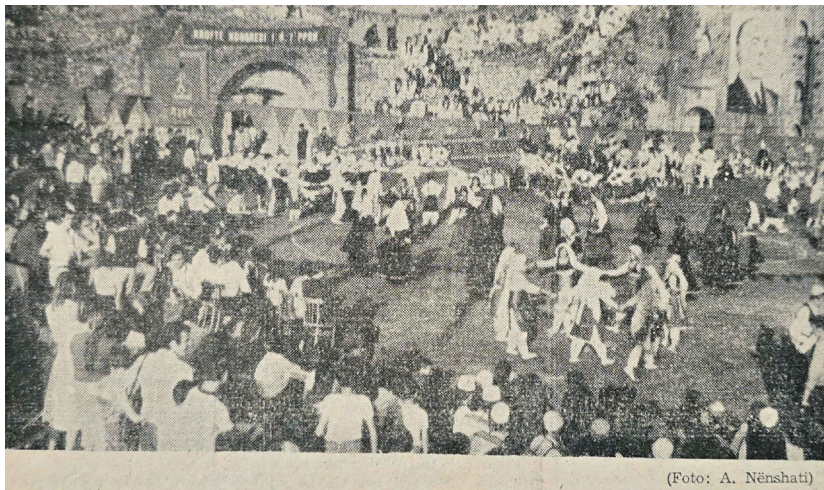
Sporti Popullor (1979.10 korrik). Sali Hamzaj Festa e traditës në Libohovë. f1 dhe 4

Sporti Popullor. (1979, 24 Korrik). *Lojërat popullore – mjet i rëndësishëm për edukimin dhe kalitjen e rinisë*, f.1

KAPITULLI V
FESTIVALI I KATËRT
KOMBËTAR (1981)

Festivali i Katërt Kombëtar i Lojërave Popullore – 1981

Datat: 9–11 Tetor 1981

 Qyteti organizator: Shkodra – Kalaja e Rozafës

 Pjesëmarrës: 438 lojtarë nga të gjitha 26 rrethet

 Në kuadër të 40-vjetorit të Partisë – aktivitete me karakter politiko-kulturor-sportiv kombëtar

Vendndodhja dhe atmosfera

- Festivali u zhvillua në një nga vendet më simbolike të trashëgimisë shqiptare: Logu i Kalasë së Rozafës.
- Ceremonia u çel me lojën “Ruajtja e flamurit” nga ekipi i Shkodrës.
- Pjesëmarrja u shoqërua nga kalorës mbi kuaj, daulle, këngë popullore, kostume tradicionale, që e kthyen qytetin në një mozaik kulturor.
- 1000 lojërë u grumbulluan paraprakisht në rrethe; 78 prej tyre u përzgjedhën për ekzekutim në festival.

Lojërat më të spikatura

Shkodra

- “Kush e puth traun” (500-vjeçare, nga Kastrati)
- “Të zotët e shtëpisë” (konkurim demonstrativ)
- Loja përmbyllëse: piramidë njerëzore me flamur Tiranë
- “Loja e mullisit” – humor, forcë dhe koreografi
- “Bën usta si bën babai” – kritikë ndaj dembelizmit
- Loja me vajzat: “Vajzat e shkathta” Korçë
- “Me t’u pjekur lakrori” – koreografi dhe narrative Gjirokastër
- “Stafeta me lule” – lirizëm dhe ritëm
- Loja “Goditja e kërrabës” Mirditë
- “Mbushja e ujit në pus” – lojë që shpreh përpjekje dhe vullnet

Elbasan

- “40 vjet PPSH” – loja më festive dhe simbolike - Kukës
- “Çobani dhe ujku” – me humor dhe lojë rol - Kolonjë
- “Dale se të zura zog” – ndjekje dhe strategji - Mat
- Loja për vajza që u vlerësua me vend të parë (jo e emërtuar) - Vlorë

- “Goditja e kërrabës” – shoqëruar me këngë labe

Rrethe të tjera (përmendur): Dibër (“Hajde të mësosh, mor budalla”), Devoll, Tepelenë, Labëri, Rrafshi i Dukagjinit, Myzeqe, Malësia e Gjakovës – të gjitha përfaqësuan zonat me lojëra karakteristike.

Rezultatet dhe fituesit (vendi i parë, i dytë, i tretë)

✓ Përgjithshëm:

Tirana – Flamuri i Festivalit

Korça

Lushnja

✓ Kategoria Vajzave:

Mati

Korça

Tirana

✓ **Kategoria Djemve:**

Tirana

Lushnja

Korça

🔪 **Komente për organizimin dhe vlerat**

- Festival i masivizuar, me larmishmëri lojërash dhe përfshirje të gjerë brezash.
- Lojërat kishin funksione edukative, argëtuese dhe patriotike.
- U dalluan për dinamizëm, shkathtësi, lirizëm, epizëm
- Kritikë ndaj rretheve me përgatitje të dobët (p.sh. Durrësi).
- Vlerësim i lartë për përgatitjen tekniko-artistike të Tiranës, Korçës, Elbasanit, Mirditës, Gjirokastrës.

✓ **Përmbledhje dhe domethënie**

Festivali i Katërt në Shkodër shënoi kulmin e ritualizimit dhe kombëtarizimit të lojës popullore në Shqipëri. Me një organizim të skalitur, pjesëmarrje të çdo rrethi dhe vlerësim institucional, ky festival ishte manifestimi më i plotë kulturor-sportiv i viteve '80.

Referenca:

- Bellova, I. (1986). *Lojërat popullore të epokës së partisë – thesar i madh i trashëgimisë dhe i kulturës sonë kombëtare*. Simpoziumi II Kombëtar i Lojrave Popullore, fq. 16–26

Nga festa e çeljes së Festivalit në kalanë e Rozafës.

(Foto: A. Nënshati)

KAPITULLI VI FESTIVALI I PESTË KOMBËTAR (1985)

Festivali i Pestë Kombëtar i Lojërave Popullore – 1985

1 Datat: 9–15 Shtator 1985

📍 Qendrat organizuese: Rrëshen, Lezhë, Pukë, Librazhd, Pogradec, Ersekë, Përmet.

👥 Pjesëmarrës: Të rinj e të reja nga gjithë rrethet e Shqipërisë

🎪 Në kuadër të kalendarit kombëtar të ngjarjeve sportive dhe kulturore të rinisë.

Formati dhe vendet organizuese

Festivali i 5-të doli nga formati tradicional me një qendër dhe u shpërnda në shumë qytete, ku u organizuan takime konkurruese rajonale. Qendrat e zhvillimit ishin:

- Rrëshen
- Lezhë
- Pukë
- Librazhd
- Pogradec
- Ersekë
- Përmet

Ky model decentralizoi organizimin, duke afruar edhe më shumë masat pjesëmarrëse dhe publikun lokal në aktivitetet.

Karakteristikat kryesore të festivalit

- Bukuria e kostumeve popullore kombinuar me lojërat e krahinave përkatëse e bënë çdo qytet mikpritës një qendër të gjallë kulturore.
- Lojërat e reja që u paraqitën kishin karakter edukativ, dinamik dhe u mirëpritën nga spektatorët.
- Shumë qytete u shndërruan në mjedis spontan performimi folklorik, me sheshe, stadione dhe ambiente sportive që pasqyronin identitetin krahinor.

Rrethe dhe paraqitje të spikatura

- Mirdita – lojërat e fuqishme shprehëse, me vlerësimet e larta për ruajtjen e traditës.
- Librazhdi – spikati për dinamizëm dhe paraqitje të reja origjinale.
- Lezha – përveç pjesëmarrjes masive, solli lojëra me theks të fortë në bashkimin e brezave dhe edukimin patriotik.

Vlerësime dhe ndikim

Ky festival:

- Tregoi një hap të ri drejt demokratizimit të pjesëmarrjes kulturore, ku çdo zonë kishte mundësi të shfaqej dhe konkuronte në mënyrë të barabartë.
- Rriti vetëdijen për pasurinë e trashëgimisë popullore përmes përhapjes më të gjerë në territor.
- Nën vizion të rëndësishëm evazhdimi të këtyre aktiviteteve si forma edukimi dhe organizimi rinor.

Referenca:

Sporti Popullor. (1985, 9–15 Shtator). *Raportime nga zhvillimi i Festivalit të 5-të Kombëtar të Lojërave Popullore.*

KAPITULLI VII

LOJËRAT POPULLORE

SI TRASHËGIMI KULTURORE

Lojërat popullore në Shqipëri përfaqësojnë një spektër të gjerë aktivitetesh, që variojnë nga lojërat fizike me karakter konkurrues si “Rrëmbimi i flamurit”, deri te lojëra simbolike me funksione iniciatike ose festave të kalimit, si “Dasma” apo “Shporta e nuses”. Këto lojëra nuk ishin vetëm forma zbavitjeje, por bartnin funksione të qarta socializuese, edukative dhe rituale. Një element i pandashëm i lojërave ishte veshja tradicionale, që jo vetëm pasqyronte përkatësinë krahinore, por shërbente edhe si simbol i identitetit kulturor. Roli gjinor reflektohej qartazi në ndarjen e lojërave: djemtë shpesh merrnin pjesë në lojëra më fizike dhe dinamike, ndërsa vajzat në lojëra më të buta, shpesh me karakter estetik ose të lidhur me jetën shtëpiake. Lojërat shoqëroheshin nga këngë popullore, thirrje ritmike dhe valle që i jepnin atyre një dimension performativ. Këto elementë ishin pjesë e kulturës gojore, të trashëguara brez pas brezi, dhe shpesh përmbanin tekste me karakter edukativ ose humoristik. Këngët që shoqëronin lojërat ndihmonin gjithashtu në strukturimin e ritmit dhe rregullave të lojës. Nëpërmjet këtyre elementeve, lojërat popullore shfaqen si një formë e pasur dhe e shumëdimensionale e trashëgimisë kulturore, që meriton të ruhet dhe të dokumentohet me kujdes në të gjitha nivelet.

KAPITULLI VIII

LOJËRAT SI MJET

EDUKIMI DHE ARGËTIMI

Gjatë periudhës së festivaleve, lojërat popullore u integruan në jetën institucionale të vendit. Ato u praktikuan në mënyrë të organizuar në shkolla fillore dhe të mesme si pjesë e edukimit fizik, por edhe në kooperativa bujqësore dhe njësi pune. Lojërat shërbenin për të zhvilluar aftësi fizike, për të forcuar ndjenjën e përkatësisë dhe për të ruajtur elementët e kulturës tradicionale. Lojërat popullore shkonin përtej aspektit fizik. Ato përçonin vlera si ndershmëria, guximi, bashkëpunimi dhe respekti për rregullat e grupit. Në shumë raste, loja ishte një formë edukimi shpirtëror dhe emocional, duke nxitur empatinë, durimin dhe frymën komunitare. Pjesëmarrës të ndryshëm në festivale kujtojnë me nostalgji emocionet dhe përfshirjen që krijojnë këto aktivitete. Një ish-mësuese nga Lushnja kujton: “I mblidhnim fëmijët në fushë dhe i mësonim lojën ‘Qorrin’. Ishte më shumë se një lojë, ishte një mënyrë për të mësuar dëgjimin dhe bashkëpunimin.” Një tjetër dëshmitar nga Peshkopia thekson se: “Në fshatin tonë, përgatitjet për festivalin ishin si një festë. Për një muaj harroheshin hallet dhe bashkoheshim për lojën ‘Kalaja dibrance’ që e kemi trashëguar nga të parët.” Këto dëshmi vërtetojnë se lojërat popullore ishin një mjet i fuqishëm edukimi, që ndikonte thellësisht në zhvillimin social e kulturor të komuniteteve.

KAPITULLI IX

VLERËSIME DHE REFLEKTIME BASHKËKOHORE

Për shumë prej atyre që kanë marrë pjesë në festivalet kombëtare të lojërave popullore, kujtimet mbeten të gjalla dhe të lidhura me emocione pozitive. Shumë prej ish-pjesëmarrësve i përshkruajnë si ngjarje të rralla që afronin komunitetin, nxisin krenarinë lokale dhe krijojnë mundësi për afirmim kulturor. Në mjedise rurale, lojërat që dikur ishin pjesë e festivaleve vazhdojnë të kujtohen në forma spontane në festa familjare apo ngjarje komunitare. Megjithatë, përballë ndryshimeve të ritmit të jetës dhe emigrimit, rrezikohet zbehja e praktikimit të tyre të rregullt. Përpjekje të ndryshme në disa bashki kanë filluar të rikthejnë vëmendjen ndaj lojërave popullore përmes festivaleve kulturore, aktiviteteve shkollore dhe nismave të shoqërisë civile. Këto iniciativa tregojnë potencialin që lojërat popullore kanë për të ndërtuar ura mes brezave dhe për të rikthyer vlera që shpesh harrohen. Një qasje moderne do të kërkonte integrimin e këtyre lojërave në edukimin kulturor, turizmin lokal dhe programet e trashëgimisë jo-materiale, duke i përshtatur me kohën dhe teknologjinë, por pa humbur autenticitetin e tyre.

Rekomandime për ruajtjen e kësaj trashëgimie

- Krijimi i arkivave digjitale me përshkrime dhe video të lojërave popullore.
- Integrimi i temës së lojërave në programet shkollore të edukimit qytetar dhe kulturor.
- Organizimi periodik i festivaleve lokale dhe kombëtare me fokus të veçantë tek lojërat popullore.
- Nxitja e bashkëpunimit me institucionet e trashëgimisë kulturore për përfshirjen e lojërave popullore në listat e mbrojtjes kombëtare dhe ndërkombëtare.

Trashëgimia e lojërave popullore nuk është vetëm një relike e së kaluarës. Ajo përfaqëson një mundësi reale për të ndërtuar një lidhje më të fortë me rrënjët kulturore dhe për të ushqyer ndjenjën e bashkësisë në të ardhmen.

Aneksi

Aneksi I

TABELA PËRMBLEDHËSE E FESTIVALEVE KOMBËTARE (1971–1985)

Nr	Viti	Qytetet mikpritëse	Pjesëmarrja	Fituesit kryesorë	Referenca
1	1971	Lushnjë, Peshkopi, Përmet	Rrethe për zonë	Lushnjë, Tiranë, Durrës	Sporti Popullor, 14.9.1971
2	1973	Lezhë, Skrapar, Librazhd, Krujë	Pjesëmarrje masive	Dibër, Librazhd, Lushnjë	Sporti Popullor, 24.7.1973, 27.11.1973
3	1979	Berat, Peshkopi, Libohovë	Përfshirje e gjere	Gramsh, Lezhë, Tiranë	Sporti Popullor, prill–korrik 1979
4	1981	Shkodër	26 rrethe	–	Bellova, 1986
5	1985	Në të gjithë vendin	Mbi 3000 pjesëmarrës	Tiranë, Fieri, Tropojë	Sporti Popullor, 9–15.9.1985

Aneksi II

LOJËRAT MË TË PËRFAQËSUARA SIPAS RRETHEVE

Loja	Qytetet/Rrethet	Tipologjia
Rrëmbimi i flamurit	Tiranë, Lushnjë, Krujë	Simbolike, konkurruese
Breshka	Durrës, Pogradec	Strategjike, qetësuese
Kala dibrance	Dibër, Përmet	Simbolike, grupore
Krraba	Skrapar, Berat	Forcë fizike
Symbyllazi	Tiranë, Tropojë	Strategjike, e fshehtë

Aneksi III

TABELA PERMBLEDHESE E FESTIVALE KOMBËTARE

Festivali i Parë Kombëtar (1971):

- Vendndodhja: Lushnjë, Peshkopi, Përmet
- Numri i rretheve pjesëmarrëse: 26
- Lojërat më të dalluara: “Bat-bat”, “Kikizash”, “Kala dibrance”, “Rrëmbimi i flamurit”, “Zinon”, “Kucedra”
 - Fituesit kryesorë: Peshkopi (veriu), Përmet (jugu), Lushnjë (qendra)

Festivali i Dytë Kombëtar (1973):

- Vendndodhja: Lezhë, Skrapar, Librazhd, Krujë
- Numri i rretheve pjesëmarrëse: 30
- Lojërat më të dalluara: “Erthi minorthi”, “Çobani”, “Pat pat”, “Gabërra”, “Symbyllurazi”
 - Fituesit kryesorë: Dibra, Librazhdi, Lushnja

Festivali i Tretë Kombëtar (1979):

- Vendndodhja: Berat, Peshkopi, Libohovë
- Numri i rretheve pjesëmarrëse: mbi 30
- Lojërat më të dalluara: “Tërheqja e kërrabës”, “Maçoku e gardalinat”, “Goditje në shenjë”, “Ruajtja e kalasë”
- Fituesit kryesorë: Ekiye nga Dibra, Vlora dhe Lezha
Festivali i Katërt Kombëtar (1981):
- Vendndodhja: Shkodër
- Numri i rretheve pjesëmarrëse: 26
- Lojërat më të dalluara: “Pishpiriku”, “Lodra e gunës”, “Rrëshqitja e trungut”
- Fituesit kryesorë: Dibra, Puka, Elbasani
Festivali i Pestë Kombëtar (1985):
- Vendndodhja: Në të gjitha rrethet (organizim kombëtar)
- Numri i pjesëmarrësve: rreth 3,000
- Lojërat më të dalluara: “Kalaja dibrance”, “Qorrin”, “Krraba”, “Dhelpira e çalë”
- Rrethe të vlerësuara: Dibra, Lushnja, Tepelena, Kolonja

Aneksi IV

TABELË E PJESËMARRËSVE, FITUESVE DHE LOJËRAVE

Viti	Vendndodhja	Rrethe pjesëmarrëse	Lojërat më të dalluara	Fituesit kryesorë
1971	Lushnjë, Peshkopi, Përmet	26	Bat-bat, Kikizash, Kala dibrance, Rrëmbimi i flamurit, Zinon, Kucedra	Peshkopi, Përmet, Lushnjë
1973	Lezhë, Skrapar, Librazhd, Krujë	30	Erthi minorthi, Çobani, Pat pat, Gabërra, Symbyllurazi	Dibra, Librazhdi, Lushnja
1979	Berat, Peshkopi, Libohovë	mbi 30	Tërheqja e kërrabës, Maçoku e gardalinat, Goditje në shenjë, Ruajtja e kalasë	Dibra, Vlora, Lezha
1981	Shkodër	26	Pishpiriku, Lodra e gunës, Rrëshqitja e trungut	Dibra, Puka, Elbasani
1985	Në të gjitha rrethet	rrëth 3,000 pjesëmarrës	Kalaja dibrance, Qorrin, Krraba, Dhëlptra e çalë	Dibra, Lushnja, Tepelena, Kolonja

Aneks V

**TABELË PËRFAQËSUESE E RRETHEVE DHE LOJËRAVE
(SIPAS FESTIVALEVE)**

Rrethi	Loja përfaqësuese	Festivalet
Dibër	Kala dibrance	1971, 1973, 1979, 1985
Lushnjë	Rrëmbimi i flamurit	1971, 1973
Kolonjë	Kucedra	1971
Peshkopi	Shpatulla, Orle	1971, 1979
Përmet	Rrëzimi i krrabës	1971
Kukës	Deshët, Çobani	1973
Krujë	Erthi minorthi	1973
Librazhd	Lojëra të larmishme krahinore	1973
Shkodër	Pishpiriku	1981
Elbasan	Lodra e gunës	1981
Pukë	Rrëshqitja e trungut	1981
Tepelenë	Lojëra të trashëguara lokale	1985
Sarandë	Lojëra simbolike komunitare	1985

Aneks VI

**LOJËRAT E PËRMENDURA NË FESTIVALET KOMBËTARE
(1971–1985)**

“Tërheqja e litarit” “Rrëmbimi i flamurit” “Ndërrimi i vendit”
“Hovas me të shtuar” “Hodha një letër në postë” “Bat-bat”
“Shaluarthi” “Laraskash” “Strofka e skiles” “Shirja në lëmë”
“Bleta” “Breshka” “Kikizash” “Kala dibrance” “Shpatulla” “Cila
është më e fortë?” “Rrasash” “Kush i merr qeleshën me dhëmbë”
“Ruajtja e kësules” “Kali kalorësi” “Bajrak-flamuri” “Shtiza e litari
i gjatë” “Orle (gjuajtje në shenjë)” “Ruajtja e çardakut” “Bajrakas”
“Rrëzimi i krrabës” “Rrëzimi i pllakave” “Zinon” “Doke” “Kucedra”
“Erthi minorthi” “Çobani” “Pat pat” “Cinglat” “Pellembethi”
“Deshët” “Top kaluar” “Ban usta si ban baba” “Symbyllurazi”
“Gabrrën” “Bufi, kllaçka e zogjtë” “Dhelpra e çalë” “Dhite e egra”
“Krraba” “Doçe” “Marrja e qeleshës” “Suta” “Kumbullo” “Horthi-
kalorthi” “Punë mbi vegjë” “Maçoku dhe gardalinat” “Këmbora
në shenjë” “Goditja e postiqes” “Goditja në shenjë” “Ndeshje
me shpata” “Hutini” “Shilarthi në breza” “Çap-çap” “Qendisja
e flamurit” “Vallja e gunave” “Furka” “Stafeta me lule” “Me t’u
pjekur lakrori” “Loja e mullisit” “Dale se të zura zog” “Mbushja e
ujit në pus” “40 vjet PPSH” “Hajde të mësosh, mor budalla”

Aneks VII

**LOJËRAT E PËRMENDURA NË FESTIVALET KOMBËTARE
(1971–1985)**

Nr.	Emri i lojës	Tipi/veçantia kryesore	Rrethi/Krahina përfaqësuese
1	“40 vjet PPSH”	Patriotike, festive	Elbasan
2	“Bajrak-flamuri”	Traditë dhe simbolikë kombëtare	Shkodër
3	“Bajrakas”	Gara me karakter simbolik	Tropojë
4	“Ban usta si ban baba”	Humore, edukative	Lezhë, Tiranë
5	“Bat-bat”	Reaktive, fëmijë	Lushnje
6	“Bleta”	Shkathtësi, simbolizëm	Tiranë, Vlorë
7	“Breshka”	Fuqi, qëndresë	Shkodër, Pogradec
8	“Bufi, kllloçka e zogjtë”	Imagjinative, edukative	Lushnje
9	“Çap-çap”	Lojë me kërcime dhe profesion	Fier
10	“Çobani”	Tematikë baritore	Pukë
11	“Cila është më e fortë?”	Krahasuese, për vajza	Peshkopi
12	“Cinglat”	Ritmike dhe e shpejtë	Sarandë
13	“Dale se të zura zog”	Gara në grup	Kolonjë
14	“Deshët”	Gara force	Kukës

15	“Dhëlpër e çalë”	Humoristike, me grup vajzash	Berat
16	“Dokë”	Lojë me koreografi	Berat
17	“Doçe”	Koreografi për vajza	Librazhd
18	“Erthi minorthi”	Tradicionale	Krujë
19	“Furka”	Lidhje me jetën rurale	Gjirokastër
20	“Gabrrën”	Reaktive, garuese	Pogradec
21	“Goditja e postiqes”	Me top	Durrës
22	“Goditja në shenjë”	Me shkop ose gur	Libohovë
23	“Hajde të mësosh, mor budalla”	Satirike, edukative	Dibër
24	“Hodh një letër në postë”	Ritmike dhe muzikore	Lushnje
25	“Horthi-kalorthi”	Gara në grup	Gramsh
26	“Hovas me të shtuar”	Atletike, për djem	Elbasan
27	“Hutini”	Reaktive, me qëllim edukativ	Tiranë
28	“Kala dibrance”	Simbolikë, ndërtim piramide njerëzore	Dibër, Kolonjë
29	“Kali kalorësi”	Gara për fëmijë	Kukës
30	“Këmbora në shenjë”	Gara precize	Lushnje
31	“Kikizash”	Gara me vrapim	Gramsh, Përmet
32	“Krraba”	Gara me goditje në shenjë	Skrapar, Berat, Gramsh

33	“Kucedra”	Mitologjike, dramatike	Kolonjë
34	“Kumbullo”	Koreografike, vajzash	Gramsh
35	“Kush i merr qeleshën me dhëmbë”	Reaktive, humoristike	Peshkopi
36	“Laraskash”	Koreografike	Fier
37	“Loja e mullisit”	Humoristike, shkathtësi	Tiranë
38	“Maçoku dhe gardalinat”	Ndjenjë prindërore, për fëmijë	Lushnje
39	“Marrja e qeleshes”	Reaktive, e shpejtë	Tropojë
40	“Mbushja e ujit në pus”	Simbolikë e fuqisë së grave	Mirditë
41	“Me t’u pjekur lakrori”	Koreografike, popullore	Korçë
42	“Ndërrimi i vendit”	Lojë për vajza	Elbasan
43	“Ndeshje me shpata”	Improvizim luftarak	Libohovë
44	“Orle (gjuajtje në shenjë)”	Gara e saktësisë	Tropojë
45	“Pat pat”	Ritmike dhe me humor	Mirditë
46	“Pellembethi”	Tradicionale	Burrel
47	“Punë mbi vegjë”	Simbolike për jetën rurale	Durrës
48	“Qendisja e flamurit”	Simbolikë patriotike për fëmijë	Fier

49	“Rrasash”	Gara e qëndrueshmërisë	Peshkopi
50	“Ruajtja e çardakut”	Loja strategjike	Tropojë
51	“Ruajtja e kalasë”	Mbrojtje simbolike	Gjirokastrë
52	“Ruajtja e kësules”	Loja mbrojtëse	Kukës
53	“Rrëmbimi i flamurit”	Gara mes dy skuadrave	Gramsh
54	“Rrëzimi i krrabës”	Gara me shkopinj	Përmet
55	“Rrëzimi i pllakave”	Gara me goditje	Përmet
56	“Shaluarthi”	Koreografike	Fier
57	“Shilarthi në breza”	Brez pas brezi	Fier
58	“Shirja në lëmë”	Simulim i punës bujqësore	Durrës
59	“Shpatulla”	Gara fizike	Peshkopi
60	“Stafeta me lule”	Koreografi kolektive	Gjirokastrë
61	“Strofka e skiles”	Loja humoristike	Durrës
62	“Suta”	Loja për të rinj	Gramsh
63	“Symbyllurazi”	Loja e verbuar	Pogradec
64	“Top kaluar”	Gara me top	Lezhë
65	“Tërheqja e litarit”	Gara klasike	Gramsh
66	“Vallja e gunave”	Simbolikë dhe koreografi	Fier
67	“Zinon”	Koreografi me rregull	Korçë

Aneks VIII.

LOJËRAT MË TË SHPESHTA SIPAS ZONAVE

Zona	Lojëra përfaqësuese	Vlerësim për trashëgiminë lokale
Veriu	“Kala dibrance”, “Çobani”, “Deshët”, “Ruajtja e kësules”	Ritet e qëndresës dhe ndërtimit simbolik
Qendra	“Bat-bat”, “Rrëmbimi i flamurit”, “Kikizash”	Loja si formë edukimi fizik dhe grupor
Jugu	“Krraba”, “Doke”, “Qendisja e flamurit”, “Vallja e gunave”	Loja si pasqyrim i ritit, festës dhe punës

Aneks IX.

LOJËRAT MË TË PËRMENDURA NË MË SHUMË SE NJË FESTIVAL

Emri i lojës	Tipari kryesor	Përdorimi sot	Nivelet e përshtatshme për moshat
“Kala dibrance”	Ndërtim simbolik	Gara fizike në grup	10–18 vjeç
“Krraba”	Goditje në shenjë	Gara kampi & skuadra	9+
“Bat-bat”	Reaktive, humoristike	Aktivitetet në oborr/shkollë	7–12 vjeç

Aneks X.

LOJËRAT ME KARAKTER EDUKATIV PËR SHKOLLA:

Lojë	Çfarë edukon	E përshtatshme për	Sugjerim për integrim
“Ban usta si ban baba”	Imitim, reflektim etik	Klasat 5–9	Debat tematik ose interpretim skenik
“Hodh një letër në postë”	Ritëm, koordinim grupi	Klasat 1–4	Lojë me rregulla të kënduara
“Bufi, klooçka e zogjtë”	Loja roli, kujdesi ndaj tjetrit	Kamp veror – fëmijë	Animacion me lodra ose maska

Aneks XI.

LOJËRAT MË SPEKTAKOLARE PËR NGJARJE PUBLIKE

Lojë	Atraktivitet vizual	Ku mund të zhvillohet	Element i shtuar skenik
“Stafeta me lule”	Koreografi dhe ndjenjë komuniteti	Festivale, parada	Kostume lulesh dhe muzikë popullore
“Vallja e gunave”	Simbolikë dhe performancë	Teatri, ekspozita	Zëra të incizuar ose narracion
“Me t’u pjekur lakrori”	Rituale kombëtare	Festa tradicionale	Rikrijim simbolik i tryezës së festës

Aneks XII

**SI TË PËRDORIM LOJËRAT POPULLORE NË JETËN
AKTUALE:**

Mjedisi i zbatimit	Shembuj konkretë të përdorimit	Objektiv
Shkolla	Ditë loje, aktivitete për zhvillim motorik dhe bashkëpunim	Edukim përmes lojës
Qendra komunitare	Festival lokal, turne lojërash, rikthim i ditëve të vjetra	Bashkëjetesë ndërbrezash
Platforma digjitale	Video demonstrative, sfida në TikTok, lojëra të animuara	Zgjerim i aksesit kulturor
Muze / Ekspozita	Kënd interaktiv, vegla tradicionale, shfaqje e dokumentarizuar	Ndërlidhje me trashëgiminë

Aneks XIII

PËRMBLEDHJE KRYESORE SIPAS FESTIVALEVE

Viti	Vendi kryesor(i)	Zonat e përfshira	Numri i rretheve	Vlera e veçantë historike
1971	Lushnjë, Peshkopi, Përmet	Qendrore, Veriore, Jug	27	Festivali i parë kombëtar
1973	Lezhë, Skrapar, Librazhd, Krujë	Të gjitha krahinat	30+	Masivizim dhe ndarje gjeografike të organizuar
1979	Berat, Peshkopi, Libohovë	Pjesë e Spartakiadës	40+	Lidhje me edukimin patriotik dhe fizik
1981	Shkodër	Të 26 rrethet	26	Organizimi më i strukturuar dhe ceremonial
1985	Gjithë vendi (me finale të shumta)	Të gjitha	Të gjitha	Masivizim maksimal, çdo qytet dhe fshat

Aneks XIV.
PJESËMARRJE DHE ORGANIZIM

Viti	Pjesëmarrës totalë	Format e pjesëmarrjes	Organizatorët kryesorë
1971	~1,000	Parakalime dhe ekiye rajonale	BRPSH, BFSSH, gazeta Sporti Popullor
1973	~1,500	Takime zonale dhe finale kombëtare	Komitetet e fizkulturës në bashkëpunim me rrethet
1979	2,000+	Etapa për çdo zonë (Berat- Libohovë)	Spartakiada Kombëtare, organizime masive
1981	438 përfaqësues	Nga 10,000 të përzgjedhur	Juria kombëtare, komisione artistike e shkencore
1985	3000+ vetëm në finalet	Çdo fshat, shkollë dhe qytet	Komitetet lokale + rrjete fizkulturore kombëtare

Aneks XV.

**KARAKTERISTIKAT EDUKATIVE
DHE KULTURORE SIPAS VITEVE**

Viti	Lidhje me edukimin	Përfshirja gjinore	Elementet kulturore të theksuara
1971	Po (edukim fizik dhe moral)	Femra dhe meshkuj	Loja si virtyt dhe pasqyrim i traditës
1973	Po	Të dyja gjinitë	Loja si identitet krahinor dhe bashkim kombëtar
1979	Po (me tone patriotike)	Të dyja gjinitë	Folklor, rite bujqësore, gara fizike
1981	Po (theks i veçantë)	Për herë të parë ndarje djem/vajza	Estetikë, edukim, spektakël
1985	Po (pjesë e shkollave)	Shumë përfshirje	Loja si aktivitet komunitar dhe qytetar

Referencat

- “Sporti Popullor”, 14.09.1971, f. 2.
- “Sporti Popullor”, 24.07.1973, f. 3.
- “Sporti Popullor”, 27.11.1973, f. 1.
- “Sporti Popullor”, 10.04.1979.
- “Sporti Popullor”, 12.06.1979.
- “Sporti Popullor”, 24.07.1979.
- “Sporti Popullor”, 9–15.09.1985.
- Bellova, I. (1986). *Lojërat popullore të epokës së partisë*. Simpoziumi II Kombëtar i Lojërave Popullore, fq. 16–26.

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë
Shoqata Shqiptare e Shkencave Sportive
Festivalet kombëtare të lojërave popullore në Shqipëri :
(1985–1971) / Shoqata Shqiptare e Shkencave Sportive . -
Tiranë : Botimet 2 F, 2025.
118 f. ; 20*14.5 cm.
ISBN 9789928485335
1.Lojëra popullore shqiptare 2.Festivale 3.Historia
1985/1971» (496.5)394.3»